

Azərbaycan bu dəfə də imzasının və sözünün sahibidir

TRIPP-in Şərqi Zəngəzur hissəsində işlərin yekunlaşmasına çox qalmayıb

Cənubi Qafqazın geosiyasi mənzərəsi son illər köklü dəyişikliklərin astanasındadır, mərkəzində də Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) dayanır. Bu strateji yol tarixi ədalətin bərpasını və kommunikasiya xətlərinin açılmasını təmin edir, həm də regionu Avrasiya nəqliyyat arteriyalarının mühüm qovşağına çevirir. Sürətlə aparılan infrastruktur layihələri göstərir ki, dəhliz çox yaxın zamanda istifadəyə veriləcək və Cənubi Qafqazın siyasi, iqtisadi və strateji xəritəsini kökündən dəyişəcək.

Dəhlizin hüquqi əsası 2020-ci il 10 noyabr bəyanatının 9-cu bəndi ilə rəsmən qoyuldu. Bununla da regionda yeni nəqliyyat arteriyasının açılmasına dair beynəlxalq öhdəlik formalaşdı. Sonrakı mərhələdə ABŞ-nin şahidliyi ilə bu il avqustun 8-də Vaşinqtonda imzalanan saziş layihəni daha geniş çərçivəyə çıxararaq, onu beynəlxalq konsorsium modelinə (yeni layihənin regional və beynəlxalq tərəfdaşların iştirakı ilə həyata keçirilməsi) daxil etdi. Nəticədə Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) üçün regional təşəbbüs olmaqdan çıxıb qlobal logistik zəncirlərin potensial bir halqası olmaq imkanı yarandı. Prezident İlham Əliyevin açıqlamalarına görə, Azərbaycan öz ərazisində zəruri infrastruktur işlərini 2026-cı ilin ortalarına qədər tam başa çatdıracaq. Əgər paralel olaraq ABŞ şirkətləri və Ermənistan da prosesə eyni tempdə davam etsələr, Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) 2028-ci ilin sonunadək tam funksional vəziyyətə gətiriləcək.

Dövlət başçısının qeyd etdiyi hədəflərə doğru gedən yol təbii ki, siyasi qərarlardan yox, həyata keçirilən konkret işlərdən keçir. Gəlin dəhliz boyunca tikintisi aparılan yolların, körpülərin, tunellərin və

digər strateji obyektlərin bugünkü vəziyyətinə diqqət yetirək. Öncə Həkəri dəmiryol stansiyasından söz açaq. Zəngəzur dəhlizindəki (TRIPP) işlərin başlanğıc nöqtələrindən biri bu stansiya. Horadiz-Ağbənd xəttinin 67-ci kilometrində yerləşən bu obyekt dəhlizi əhatə edən 9 əsas stansiyadan biri olaraq strateji əhəmiyyət daşıyır. Hazırda stansiya ərazisində yolun üst quruluşu üzrə işlər demək olar ki, yekunlaşıb. Bu da yaxın gələcəkdə bölgədə yük və sərnişin daşımalarında yeni mərhələnin açılacağını göstərir. İşçi qatları hazırda yalnız Həkəri stansiyasına qədər hərəkət edir, lakin növbəti hissələrdə yolun tam istifadəyə verilməsi üçün son hazırlıqlar intensiv şəkildə davam etdirilir.

Heç şübhəsiz, Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) ən strateji və mühüm hissələrindən biri Azərbaycan tərəfindən həyata keçirilən infrastruktur layihələridir. Hazırda Horadiz-Cəbrayıl-Zəngilan-Ağbənd avtomobil yolu və Horadiz-Ağbənd dəmir yolu layihələri sürətlə icra olunur. Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin mütəxəssisi Ziyəddin Həsənov deyir ki, yolların ümumi uzunluğu 123,6 kilometr təşkil edir və onların

tamamlanması bölgədə nəqliyyat əlaqələrini yeni səviyyəyə qaldıracaq, yük və sərnişin daşımalarında ciddi imkanlar yaradacaq: "Bu yolun 78,5 kilometrlik hissəsi 6 hərəkət zolağından ibarətdir. 45,1 kilometrlik hissəsi isə 4 hərəkət zolağından ibarətdir. Hərəkət hissəsinin eni 14 və 21 metr, torpaq yatağının eni isə 21,5 və 29 metr təşkil edir. Avtomobil yolu üzərində 8 qovşaq inşa edilib. 44 alt, 5 üst keçid, 314 müxtəlif diametrlilik qurğu inşa edilib. 3 tunelin ümumi uzunluğu 12 kilometr təşkil edir. Bununla yanaşı, layihə üzrə 24 körpünün tikintisi nəzərdə tutulub. Bu körpülərdən 23-nün tikinti işləri tamamlanıb. Bir körpüdə isə işlər davam edir".

Horadiz-Ağbənd dəmir yolu xəttinin tikintisi iki əsas mərhələyə bölünüb. Dəmir yolu xəttinin tikintisinin birinci mərhələsi Horadiz-Yuxarı Mərcanlı-Şükürbəyli-Soltanlı

stansiyalarını əhatə edir. Hazırda dəmir yolu vasitəsilə "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkına yük daşımaları həyata keçirilir ki, bu da regionda iqtisadi əlaqələrin inkişafına mühüm töhfə verir. İkinci mərhələ isə Soltanlı-Qumlaq-Həkəri-Minçivan stansiyalarını özündə birləşdirir. Burada torpaq işləri və mühəndis qurğularının tikintisi davam etdirilir. Yolun relyefi və ərazinin hidrogeoloji xüsusiyyətləri nəzərə alınaraq, müxtəlif tipli körpülər və mühafizəedici bərkidici qurğular inşa olunub. Xüsusi diqqət çəkən məqam odur ki, bu mərhələdə Azərbaycanın ən uzun dəmir yolu körpüsü tikilib. Ümumi uzunluğu 771 metr və 23 aşırımı olan bu körpü həm mühəndislik nümunəsi, həm də dəhliz boyunca inkişafın simvolu kimi diqqət çəkir.

"Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin Tikinti Layihələ-

rinin İdarə Olunması Departamentinin tikinti meneceri Cavad Ələvsətov layihənin üçüncü mərhələsi üzrə işlərin də fəal şəkildə davam etdiyini vurğulayaraq jurnalistlərə deyib ki, torpaq işləri və mühəndis qurğuları, o cümlədən 3 tunel və 1 qalereyanın tikintisi aparılır. Tunellərdə tikinti işlərinin 71 faizi artıq tamamlanıb. Dəmir yolu xəttinin 99-cu kilometrində yerləşən qalereya sahəsində ərazi dik və qaya süxurlarından ibarət olduğuna görə, süxur qopmalarının dəmir yolu xəttinə düşmə riski mövcuddur. Ona görə də məhz bu hissədə qalereya inşa edilib. Qalereyanın uzunluğu 108 metrdir, konstruksiyası isə monolit dəmir-betondan ibarətdir. Horadiz-Ağbənd dəmir yolu xəttinin ümumi uzunluğu 110,4 kilometr, yan yollarla birlikdə isə 140,6 kilometr təşkil edir. Hazırda 66 kilometr uzunluğunda yolüstü konstruk-

siyaların quraşdırılması başa çatdırılıb. Ümumilikdə layihə üzrə fiziki işlərin icra səviyyəsi 68 faiz təşkil edir.

Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, Horadiz-Ağbənd dəmir və avtomobil yolları Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) konsepsiyasının reallaşmasında əsas infrastruktur dayaqları hesab olunur. Bu layihələr bir tərəfdən, Azərbaycanın Naxçıvanla quru əlaqəsini təmin edir, digər tərəfdən, Türkiyəyə və oradan Avropaya yeni nəqliyyat marşrutunun açılmasına imkan yaradır. Layihələr tam başa çatdıqdan sonra Orta dəhliz vasitəsilə illik təxminən 15 milyon ton əlavə yük daşınması mümkün olacaq. Bu, Azərbaycanın tranzit gəlirlərini artıracaq və ölkəni regionun əsas logistika və nəqliyyat qovşaqlarından birinə çevirəcək. Onu deməyi də unutmaq ki, Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) boyunca Azərbaycan paralel olaraq Araz koridoru adlanan alternativ nəqliyyat marşrutunu inşa edir. Bu marşrut çərçivəsində Ağbənd-Kelalə körpüsü tikilir və planlara görə, 2025-ci ilin sonuna qədər istifadəyə veriləcək. Körpü Bakı-Naxçıvan əlaqəsini təmin edən əlavə və etibarlı yol kimi mühüm strateji rol oynayacaq, regionda nəqliyyat imkanlarını daha da genişləndirəcək.

Bütün bu işlərin fonunda Ermənistan tərəfi hələ bir addım da atmayıb. Horadiz-Ağbənd xəttində aparılan işlər və reallaşdırılan infrastruktur layihələri isə bir daha göstərir ki, Zəngəzur dəhlizi (TRIPP) regionun iqtisadi və nəqliyyat xəritəsini kökündən dəyişdirəcək. Bu layihələr sadəcə yollardan və körpülərdən ibarət deyil. Onlar Azərbaycanın qətiyyətini, strateji baxışını və regiondakı rolunu simvolizə edir, üstəlik də Cənubi Qafqazda yeni inkişaf dövrünün başladığına işarə vurur.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"